

**Белінська
Тетяна Володимирівна**

кандидатка педагогічних наук, доцентка
кафедри вокально-хорової підготовки,
теорії та методики музичної освіти,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0003-2000-9515

**Демедюк
Дарія Русланівна**

здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»,
спеціальність 014.13 «Середня освіта
(Музичне мистецтво)»,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0003-0243-9829

КОМПОНЕНТИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Парадигмою сучасної системи освіти є становлення та розвиток креативної особистості, здатної усвідомлено діяти у різних життєвих ситуаціях. Творча продуктивна особистість у разі стрімких змін сучасності завжди буде вирізнятися адаптивністю та гнучкістю у плані вирішення професійних вимог і бути конкурентоспроможною.

Проблема розвитку креативності посідає першорядне значення у віковій категорії учнів початкової школи, коли відбувається якісна зміна особистості, пов'язана з формуванням навичок активної особистісної позиції та розвитком креативних якостей. Але успішність розвитку цих якостей, головним чином, залежить від учителя музичного мистецтва, його творчих, креативних можливостей, неординарності у плані проведення уроку музичного мистецтва та виховного впливу на учнів. Креативний учитель – креативний учень.

Тому *метою* нашого дослідження є обґрунтування сутності та змісту компонентів розвитку креативності молодших школярів на уроках музичного мистецтва.

Дослідження розвитку креативності і навіть виявлення динамічних показників даного процесу посідає значне місце у працях (Дж. Гілфорд, П. Торренс). Вивченню розвитку творчої особистості шляхом формування її креативних якостей присвячені праці як філософів (Е. Ільєнков, О. Лук та ін.), так і психологів (Д. Богоявленська, В. Дружинін, Я. Пономарьов та ін.). Науковці (Н. Вишнякова, Г. Меднікова, Н. Яременко та ін.) звертають увагу на наявні спільні та відмінні риси креативності та творчості.

Проблемам творчого розвитку школярів у мистецькій діяльності присвячено праці таких українських учених, як Н. Батюк, Л. Василевська-Скупа,

Л. Ващенко, Н. Гузій, І. Гадалова, Т. Завадська, К. Завалко, В. Лихвар, Л. Масол, Н. Мозгальова, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, К. Стецюк, М. Татаренко, В. Томашевський, В. Фрицюк, Л. Хлебнікова, О. Щолокова та інші.

У структурі розвитку креативності під час уроків музичного мистецтва ми виділили три компоненти, а саме: *мотиваційно-ціннісний компонент* (цікавість до уроку та позитивний емоційний відгук), *робочий компонент* (потреба у діяльності, продуктивність мислення), *творчий компонент* (активна уява, оригінальність мислення).

Розглядаючи мотиваційно-ціннісний компонент розвитку креативності, ми спираємося на дослідження психологів (М. В. Гамезо, І. В. Дубровіна, Р. С. Немов, А. П. Петровський), які зазначають, що готовність дитини до школи включає і мотиваційну готовність до навчання. Це означає, що потреба досягнення успіхів дитиною має переважати над страхом невдач. У першому класі стає особливо важливим адаптувати дітей до умов шкільного навчання, навчити їх вчитися, бути уважними та терпеливими [3].

При включенні першокласників у різноманітні форми спілкування засобами музики як мистецтва відбувається розвиток креативності, тому що першокласник отримує нові враження від співу, пластичного інтонування, прослуховування музики, знайомства з шумовими або дитячими музичними інструментами, що є складовими мотиваційно-ціннісного компонента розвитку креативності.

Мотиваційно-ціннісний компонент дозволить нам діагностувати наявність інтересу до творчості та позитивний емоційний відгук на урок музичного мистецтва загалом. При організації роботи з розвитку креативності учнів перших класів до структури уроку необхідно включати такі творчі завдання, які будуть підтримувати інтерес першокласників до музичної діяльності та творчості. Зацікавленість у діяльності дозволяє дітям набувати інтелектуальних навичок та вмінь у значно більшому обсязі, ніж за відсутності інтересу до діяльності [4].

Розглядаючи *робочий компонент* розвитку креативності, необхідно відзначити роль навчальної діяльності як провідного виду діяльності у цей віковий період. Саме навчальна діяльність визначає характер ігрової та трудової діяльності, а також спілкування дитини як із дорослими, так і в колі однолітків [3]. Доцільність запровадження ігрових ситуацій виправдана психологічними віковими особливостями. Робота творчої уяви все більше стає пов'язаною з реальністю. Якщо дитина розуміє практичну значимість продуктів мислення, уяви, діяльності, вона більш старанна, тому необхідно простежити продуктивність мислення.

У процесі становлення особистості однаково важливим виявляється і те, що засвоєно учнями під час занять, і те, як відбувалися процеси засвоєння, якими шляхами досягалися ті чи інші результати. У потребі ініціативності, самостійності та певної свободи розумових дій учня знаходить відображення один із принципів навчання і ширше — один із головних дидактичних принципів розвиваючого навчання взагалі.

Використання танцювальних рухів та пластичного інтонування при розумуванні пісні, оволодіння способами гри на музичних інструментах, участь у розмові про прослуханий твір є змістом діючого компонента розвитку креативності.

Діючий компонент відображає потреби учнів перших класів у діяльності під час уроків музичного мистецтва і навіть покаже здатність переключати увагу з одного виду на інший, охарактеризувавши продуктивність мислення.

Розглядаючи *творчий компонент* розвитку креативності, необхідно зупинитися на тому, що головною складовою креативності є дивергентне мислення, тобто здатність породжувати безліч різноманітних оригінальних ідей. Також одним із проявів розвитку креативності є чутливість до незвичайних деталей, вміння бачити навколишню реальність з іншої сторони (зокрема почуття комічного), тобто сприйнятливості [1].

Існує активна та пасивна уяви, але для нас важливо зупинитися на активній уяві. Активна уява пробуджується завдяки творчим чи особистісним завданням, визначається вольовими зусиллями та піддається вольовому контролю.

Схильність молодших школярів до фантазування може допомогти у розвитку активної уяви, яка є необхідною під час роботи з розвитку креативності. Діагностика творчого компонента розвитку креативності допоможе нам охарактеризувати оригінальність мислення як одного з показників креативності. Можливість вигадкування власних жестів пластичного інтонування під час роботи над піснею, висловлювання власної думки у процесі обговорення прослуханого музичного твору, імпровізація на дитячих музичних інструментах є змістом творчого компонента розвитку креативності.

Таким чином, взаємозв'язок між мотиваційно-ціннісним, діяльнісним і творчим компонентами ми бачимо в тому, що інтерес у молодшому шкільному віці є рушійною силою, яка привертає увагу дитини до участі в діяльності, під час якої дитина може показати свою творчу індивідуальність. Ми також припускаємо, що творча складова креативності проявляється лише у випадках, коли вчитель створює умови підтримки зацікавленості дитини та мотивує до творчої діяльності на уроках музичного мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Дружинин В. Н. Психология общих способностей. Санкт-Петербург : Питер, 1999. 368 с.
2. Завалко К. В. Музична педагогіка: інноваційно-психологічний аспект : навч.-метод. посіб. Київ : ЦУЛ. 2020. 181 с.
3. Немов Р. С. Психология : учебник для студентов высших педагогических учебных заведений. Книга 2: Психология образования. 4-е изд. Москва : ВЛАДОС, 2003. 608 с.
4. Славина Л. С. Психологические условия повышения интеллектуальной активности учащихся первого класса в учебной работе : хрестоматия для студ. высш. уч. заведений. Москва : Академия. 2007. С. 113–154.
5. Torrance E. P. The nature of creativity as manifest in the testing. The nature of creativity. Cambridge, 1988. P. 43.

**Бенюк
Богдан-Гордій
Богданович**

аспірант 1 року навчання,
спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»,
Київський національний університет
театру, кіно і телебачення
імені Івана Карпенка-Карого
[ORCID: 0000-0003-0363-8053](https://orcid.org/0000-0003-0363-8053);
науковий керівник — доктор
мистецтвознавства, професор Корнієнко В. В.

НЕФОРМАЛЬНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ДОСВІД КИЇВСЬКОЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНІ КАТЕАМ

У сучасному цивілізованому світі освіта є важливою складовою розвитку соціально-економічного та культурного простору. У прагненні сформуванню суспільства знань європейські країни вибудовують освітні системи якісними, розгалуженими, орієнтованими на інтереси та потреби здобувача освіти, даючи можливість для задоволення різноманітних освітніх потреб різних суспільних верств і категорій. Тому європейська освіта активно поєднує і залучає різні форми здобування освіти: формальну, неформальну та інформальну.

Закон України «Про освіту» також надає можливість реалізовувати право на освіту у різних формах, заохочує їх впровадження та засвідчує зобов'язання держави «створювати умови для розвитку суб'єктів освітньої діяльності, що надають відповідні освітні послуги» [2]. І це не просто декларація, адже в українському суспільстві існує запит на різноманітні формати навчання. Відтак, сьогодні можливість навчатися пропонують не лише заклади освіти через акредитовані освітні програми, але й низка проєктів неформальної освіти, які реалізуються через освітні онлайн-платформи та різні освітні організації.